

Terveystiedon päättöarvioinnin kriteerit ja niitä täydentävä tukimateriaali

Olli Paakkari, Tiina Lehtinen

Kriteerien laadinnan lähtökohtia terveystieto-oppiaineessa

- **Yleisiä periaatteita** mm. yksinkertaisesta kompleksiin, yksittäisestä useaan/laajaan, alemmasta ajattelusta korkeampaan, ohjatusta toiminnasta itsenäiseen, arvosanajatkumo kumulatiivinen → em. näkyy konkreettisesti kriteereissä **vaatimustason kasvuna**: sekä **asiasisällön** hallinnan että **tiedonkäsittelyn** vaativuus lisääntyy kohti korkeampia arvosanoja
- **Johdonmukaisuus**: pyrkimys johdonmukaisuuteen kriteerien laadinnassa sekä yhden tavoitteen sisällä että eri tavoitteiden välillä
- **Tasavälisyys ja erottelevuus**: pyrkimys luoda kriteereitä jotka erottelevat ja joissa vaatimustaso kasvaa mahdollisimman tasaisesti (arvosanojen 5 ja 7 väli pidempi kuin muiden arvosanojen)
- **Positiivinen lähestymistapa**: kriteereissä kuvataan osaamista, ei osaamattomuutta

Kriteerien laadinnan lähtökohtia terveystieto-oppiaineessa

- **Mikä riittää?** Minkä tasoisella osaamisella terveystiedosta tulee päästä läpi (arvosana 5)? Mitä vaaditaan arvosanaan 10? Mikä on peruskoulun tarkoitus?
- **Tarvittaessa** arvosanan 8 alkuperäistä kuvausta muokattu: tarkoitus saada kriteeristö toimimaan kokonaisuutena (tasavälisyys, erottelevuus, yksiselitteisyys...)
- **Mikä on arvioitavissa?** Pyrkimys kuvata osaamista, joka opettajan on mahdollista arvioida
- **Sovittamattomia jännitteitä?** Kriteerikuvauksien tulisi olla riittävän informatiivisia, tarkkoja ja yksiselitteisiä/ei-tulkinnallisia, ja samalla ilmaisun pitäisi olla tiivistä ja kuvauksen kattaa yleispätevästi koko tavoitteen sisältämä laaja osaaminen

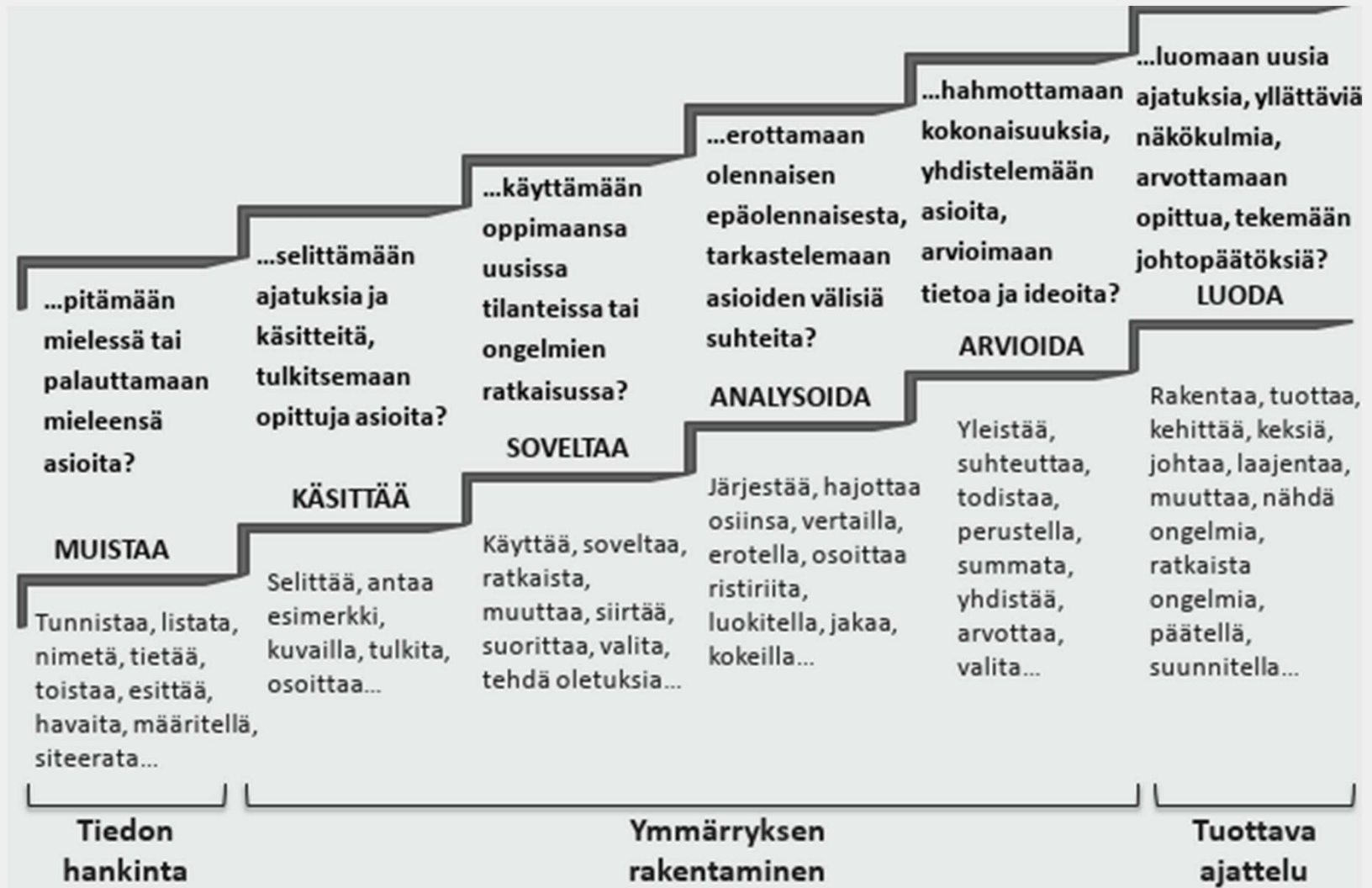

Perusopetuksen päättöarviointi ja päättöarvosanan muodostaminen

- Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana (tai sanallinen arvio) kuvaa oppilaan **osaamisen tasoa suhteessa** kunkin oppiaineen oppimäärän **tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin**.
- Päättöarviointi tehdään **vuosiluokkien 7–9 aikana** osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä.
- Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon **kaikki** (pois lukien tavoitteet 3 ja 7) perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit **riippumatta siitä**, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu **paikallisessa opetussuunnitelmassa**.
- Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu **kokonaisarviointi** (kompensatio)

Ajattelun tasoja: pystyykö oppilas...

Paakkari, O. (2017). Oppimista tukeva arviointi terveystiedossa. Teoksessa E. Kauppinen ja E. Vitikka (toim.) Arviointia toteuttamassa: näkökulmia monipuoliseen oppimisen arviointiin (s. 141–162). Helsinki: Opetushallitus.

Terveyttä tukeva
kasvu ja kehitys

Terveyttä tukevat ja kuluttavat
tekijät sekä sairauksien ehkäisy

Terveys, yhteisöt,
yht.kunta, kulttuuri

	5	7	8	9
T1	nimetä	kuvata	kuvata	kuvata, selittää, eritellä, arvioida
T2	nimetä	nimetä	kuvata	luokitella, analysoida, perustella
T4	nimetä	kuvata	analysoida	analysoida perustellen, arvioida, perustella
T5	nimetä, käyttää ohjatusti	kuvata, käyttää joitakin	analysoida, kuvata, käyttää pääosin asianmukaisesti	analysoida, arvioida, selittää, käyttää asianmukaisesti
T6	hakea ohjatusti, nimetä	hakea muutamista lähteistä, käyttää paikoitellen asianmukaisesti, nimetä	hakea eri lähteistä, käyttää pääosin asianmukaisesti, kuvata	hakea monipuolisesti eri lähteistä, käyttää asianmukaisesti, arvioida
T8	nimetä, antaa esimerkin, nimetä	kuvata, antaa esimerkkejä, arvioida ohjatusti	analysoida, kuvata, arvioida	arvioida, perustella, analysoida, arvioida
T9	nimetä	kuvata	analysoida	arvioida
T10	nimetä	kuvata	soveltaa, kuvata	soveltaa, arvioida, arvioida
T11	kuvata, nimetä	kuvata, nimetä	analysoida, kuvata	arvioida, analysoida
T12	nimetä, nimetä	analysoida ohjatusti, kuvata	analysoida, analysoida	arvioida, perustella, arvioida

Vaadittava osaamisen taso arvosanaan 5

- Arvosana 5 kuvaa osaamisen minimitason, esim. mitä tietoja ja taitoja on vähintään oltava
- Kaikkea oppimisen tavoitteessa määriteltyä ei tarvitse osata arvosanassa 5
- Oppiainekohtaisesti tulee tarkastella arvosanaan 5 vaadittavan osaamisen taso kokonaisuudessaan, ts. oppimäärän kaikki oppimisen tavoitteet (kompensaatio)
- HUOM: oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa (jolloin osaamisen arvioinnissa ei käytetä oppimäärän yhteisiä tavoitteita ja kriteerejä)

Esimerkkejä erilaisista arviointimenetelmistä

Tässä esille tuotuja menetelmiä voi yhdistellä sopivalla tavalla, tärkeää kuitenkin määrän pitäminen kohtuullisena ja niin sanotun arviointiähkyn välttäminen.

- **Oppimispäiväkirja** joko yksittäisten oppituntien tai aihekokonaisuuksien yhteydessä, työskentelyä voi tukea apukysymyksillä, esimerkiksi:
 - Mitä uutta opit?
 - Mitä ajatuksia tai kysymyksiä käsitellyt asiat sinussa herättivät?
 - Mitä jäit pohtimaan tai mikä jäi epäselväksi?
 - Miten voit hyödyntää opittuja asioita omassa arjessasi?
 - Mikä tai mitkä terveysosaamisen osa-alueet vahvistuivat?
- Erilaisia **oppimistehtäviä**, jotka tukevat ja mittaavat erilaista osaamista, ne voivat olla osa tuntityöskentelyä tai kotitehtäviä.
- Harjaannuttaminen **pidempien tekstien työstämiseen** ja kirjoittamiseen, sopii myös toteutettavaksi prosessikirjoittamisen keinoin.
- Erilaisia **koetehtäviä** (esim. perinteinen koe, aineistokoe, lunttilappukoe, toiminnallinen koe, ryhmäkoe), jotka mittaavat erilaista osaamista.
- Käytössä olevan **oppikirjan tehtävien** hyödyntäminen osana arviointia, oppilas voi esimerkiksi valita kustakin luvusta 2-4 tehtävää oman mielenkiinnon tai itselleen asettamansa vaatimustason mukaan.
- Mahdollisesti käytössä olevan **tehtäväkirjan** hyödyntäminen osana arviointia.

Esimerkkejä erilaisista arviointimenetelmistä

- **Eri aiheisiin liittyviä päiväkirjoja** (nukkuminen, liikkuminen, istuminen, ruutuaika, tunnemaailma jne.) ja niiden analysointi esimerkiksi suhteessa suosituksiin.
- **Ilmiöpohjainen työskentely**, missä esimerkiksi ryhmissä tuotetaan tietoa pienempiin kysymyksiin ja niiden pohjalta kootaan yhteinen vastaus isompaan tutkimuskysymykseen.
- **Projektityöskentely** isompien ja pienempienkin aihe- tai sisältökokonaisuuksien yhteydessä.
- **Mediaseuranta**
- **Toiminnalliset tehtävät** soveltuviissa aihealueissa
- **Tiivistelmien tekeminen** keskeisistä asiasisällöistä
- Lähes kaikkia edellä olevia voi toteuttaa **yksilö-, pari- tai ryhmätyöskentelynä** ja niihin voi liittää sekä **itse- että vertaisarviointia**.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan A B	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämäntapaa, kasvua ja kehitystä voimavaroiltaan sesti.	Terveyteen liittyvät käsitykset 4	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. 2 Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämäntapavaiheen.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla terveyden osa-alueita ja niiden välistä yhteyttä sekä antaa esimerkin, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata jotakin elämäntapavaihetta sekä nimetä nuoruuden kasvun ja kehityksen piirteitä.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja näiden välistä yhteyttä esimerkkien avulla sekä kuvata esimerkkien avulla, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa kuvata elämäntapavaiheita, erityisesti nuoruuden kehitystä, ja kuvata esimerkkien avulla terveyden, kasvun ja kehityksen merkitystä elämäntapavaroiltaan.	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää niiden välisiä syy-seuraussuhteita sekä eritellä, mitä terveyden edistämällä tarkoitetaan. Oppilas osaa eritellä elämäntapavaiheet sekä arvioida terveyden merkitystä elämäntapavaroiltaan eri vaiheissa. 5

Tavoite 1: ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) terveyden laaja-alaisuus ja terveyden edistäminen sekä B) elämänkulku, kasvu ja kehitys voimavaranäkökulmasta

- 1) Terveyden laaja-alaisuuteen liittyviä näkökulmia: terveyteen vaikuttavien keskeisten tekijöiden kokonaisuus (elintavat, elinympäristö, perimä, sattuma), koettu (subjektiivinen) ja mitattu (objektiivinen) terveys sekä terveys käsitteenä (terveys --- sairaus –jatkumo)
- 2) Terveyden edistämällä tarkoitetaan ihmisen mahdollisuuksia vaikuttaa omaan ja ympäristönsä terveyteen (sisältää yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason). Terveyden edistämiseen sisältyy osittain myös sairauksien ehkäisy.
- 3) Terveyden osa-alueet: fyysinen, psyykinen, sosiaalinen sekä näiden väliset suhteet, esim. miten psyykinen terveys voi vaikuttaa fyysiseen terveyteen
- 4) Elämänkulun vaiheet: lapsuus, nuoruus, aikuisuus, vanhuus/ikäntyminen
- 5) Terveyden merkitys elämän voimavarana elämänkulun eri vaiheissa:
 - Terveys on kasautuva prosessi, jossa aikaisemmat vaiheet vaikuttavat myöhempisiin vaiheisiin.
 - Lapsuus ja nuoruus: terveydentila voi vaikuttaa mm. identiteetin kehittymiseen, harrastusmahdollisuuksiin ja koulunkäyntiin.
 - Aikuisuudessa terveys voi vaikuttaa mm. työmahdollisuuksiin, ja tätä kautta useisiin elämän osa-alueisiin.
 - Vanhuudessa terveys on mm. itsenäisen elämisen perusedellytys ja myös elämänlaatukysymys.

Tavoite 1: Esimerkkejä arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Terveyden osa-alueet: kuvatehtävä

- josta tunnistetaan ja nimetään terveyden osa-alueita tai osa-alueet,
- annetaan niistä esimerkkejä,
- pyydetään kuvaamaan esimerkein terveyden osa-alueiden välisiä syy-yhteyksiä, esimerkiksi miten väsymys voi vaikuttaa sosiaaliseen terveyteen.

Terveyden laaja-alaisuus: yhdistäminen, esimerkit mitä ja miten

- Yhdistetään parit – terveyteen vaikuttava laajempi tekijäryhmä (elintavat, perimä, sosiaalinen ympäristö, fyysinen ympäristö, sattuma) ja esimerkki (esim. sattuma – liikenneonnettomuus)
- Pyydetään kertomaan lisäesimerkkejä terveyteen tai sairastumiseen vaikuttavista tekijäryhmistä.
- Pyydetään kertomaan esimerkein miten eri tekijät vaikuttavat terveyteen (vaikutusmekanismi).

Tavoite 1: Esimerkkejä arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Terveyden edistäminen: käsitetehtävä + keinojen erittely

- Määrittele käsite terveyden edistäminen
- Tapauskertomus tekstinä tai muuna aineistona, josta tunnistetaan terveyden edistämisen keinoja
- Kerro x määrä esimerkkejä, miten a. yksilö b. perhe c. koulu d. yhteiskunta voi edistää terveyttä
- Miten esim. säännöllinen nukkuminen – perheiden yhteinen ruokailu – koulujen järjestyssäännöt – rokotukset edistävät terveyttä?

Elämäntavan vaiheet: tapauskertomus tai kuvia

- Tunnistetaan ja nimetään elämäntavan vaihe tai vaiheita
- Arvioidaan terveyden merkitystä eri ikäisillä: esimerkiksi nuori syö epäterveellisesti tai harrastaa liikuntaa, mikä merkitys näillä elintavoilla voi olla terveydelle 1, 20 tai 40 vuoden päästä?

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	Oppilas oppii hyödyntämään tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä erilaisia keinoja ristiriita- ja kriisitilanteiden käsittelyyn.	Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen sekä käyttäytymisen säätelyn analysointi	Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.	Oppilas osaa nimetä perustunteet sekä antaa joitakin esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta. Oppilas osaa nimetä keinoja ristiriitatilanteiden selvittämiseen ja stressin ja kriisien käsittelyyn.	Oppilas osaa kuvata perustunteiden lisäksi muita tunteita sekä antaa esimerkkejä tunteiden ja käyttäytymisen välisestä vuorovaikutuksesta ja käyttäytymisen säätelystä. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.	Oppilas osaa luokitella erilaisia tunteita, analysoida niiden taustatekijöitä sekä esitellä keinoja käyttäytymisen ja vuorovaikutuksen säätelyyn. Oppilas osaa luokitella ristiriitatilanteiden syitä ja esitellä perusteltuja keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteiden selvittämiseen sekä stressin ja kriisien käsittelyyn.

Tavoite 2: ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä B) kyky toimia ristiriita- ja kriisitilanteissa

- 1) Tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen (mikä tunne) ja kuvailu (miltä tuntuu, miten ilmenee): perustunteita mm. ilo, suru, rakkaus, viha, hämmästyks, inho, pelko. Perustunteista voi seurata tai niihin voi liittyä lukuisia muita tunteita, esim. iloon liittyviä tunteita voivat olla tyytyväisyys, onnellisuus tai kiitollisuus.
- 2) Tunteiden ja käyttäytymisen välinen vuorovaikutus ja käyttäytymisen säätely:
 - Tunteiden säätely, tunteiden voimakkuuden arviointi: esim. kyky itsensä hillitsemiseen ja tunnekuohujen tasoittamiseen, kyky toimia jännittävissä tai ennalta arvaamattomissa tilanteissa, erilaisten toimintamallien harjoittelu (mm. liikennevalomalli 1) pysähtyminen/rauhottuminen, 2) odottaminen/tilanteen analyysi ja vaihtoehtojen toimintatapojen pohtiminen, 3) toiminta tilanteeseen sopivalla tavalla), ymmärrys tunteiden ja tekojen erosta
 - Tunteiden ilmaisu, esim. sanat, kehonkieli, äänensävy, millainen ilmaisu on soveliaista erilaisissa tilanteissa (julkinen, yksityinen)
 - Vuorovaikutus: omien ajatusten ilmaiseminen ja toisten kuunteleminen, yhteistyön tekeminen ja kyky kompromisseihin, empatia (toisen asemaan asettautuminen), avun pyytäminen, omien rajojen asettaminen, rakentava viestintä (minäviesti)
- 3) Stressin piirteitä ja käsittely: kuormittavat, altistavat, ylläpitävät ja laukaisevat tekijät, lyhytkestoinen ja pitkäkestoinen stressi, stressin ehkäisy ja käsittely (mm. uni, ravinto, liikunta, koulutöiden organisointi, harrastukset, sosiaaliset suhteet, yksin oleminen)
- 4) Kriisien piirteitä ja käsittely: kehityskriisit ja äkilliset kriisit, kriisin vaiheet: sokkivaihe, reaktiovaihe, käsittelyvaihe, uudelleen suuntautumisen vaihe

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	Oppilas oppii pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä oppii luomaan vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa toimimiseen.	Terveydellisen kehityksen analysointi ja toimintavuorovaikutustilanteissa	Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.	Oppilas osaa kuvata yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa esimerkkejä sosiaalisten suhteiden merkityksestä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa kuvata yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ratkaisuja.	Oppilas osaa analysoida esimerkkien avulla yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.	Oppilas osaa analysoida perustellen yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja arvioida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa arvioida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida ja perustella niihin liittyviä ratkaisuja.

Tavoite 4: ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) yksilöllisyys, yhteisöllisyys ja yhdenvertaisuus terveyden näkökulmasta sekä B) vastuulliset ratkaisut vuorovaikutustilanteissa

1) Yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä ja näiden yhteys terveyteen

- Identiteetti: käsitys omasta itsestä, persoonallisuuden piirteet / temperamentti
- Minäkuva (minäkäsitys): millainen minä olen, millaisena näen itseni (keho, luonteenpiirteet, kyvyt jne.)
- Itsetunto (omanarvontunne): itsensä hyväksyminen ja omiin mahdollisuuksiinsa uskominen
- Seksuaalinen kehittyminen
- Perheen ja läheisten merkitys kasvulle ja kehitykselle

2) Yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä

- Yhdenvertaisuus, miten toteutuu (kaikki ovat samanarvoisia riippumatta sukupuolesta, iästä, kansalaisuudesta, uskonnosta/vakaumuksesta, terveydentilasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tms.)
- Kuunteleminen, pyrkimys toisen ymmärtämiseen
- Yhteistyö, vuorovaikutus ei ole yksilösuoritus (toisen auttaminen ja huomiointi, ei keskeytä toista)
- Kyky kieltäytyä, asettaa omia rajoja
- Empatia, kyky asettua toisen asemaan
- Valta-asetelmat vuorovaikutuksessa (opettaja-oppilas, aikuinen-lapsi jne.)
- Vastuun kantaminen ryhmässä (erilaiset roolit)

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti A B	S1–S3	Oppilas oppii tarkastelemaan fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä vahvistavia ja vaarantavia tekijöitä ja mekanismeja sekä oppii käyttämään niihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	Terveyteen vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen ja terveyteen liittyvien käsitteiden käyttäminen	Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.	Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä pääpiirteissään. Oppilas osaa käyttää joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.	Oppilas osaa analysoida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä näiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä pääosin asianmukaisesti.	Oppilas osaa analysoida ja arvioida terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä selittää näiden välisiä syy-seuraussuhteita. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä asianmukaisesti.

Tavoite 5: ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä sekä niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) terveyttä vahvistavat ja vaarantavat tekijät ja mekanismit sekä B) käsitteiden asianmukainen käyttö.

- 1) Terveyden voimavaroja, terveyttä vahvistavia tekijöitä: arkirythmi, uni, ravitsemus, liikunta, seksuaalisuus/seksuaaliterveys/seksuaalinen monimuotoisuus, turvataidot, mielen hyvinvointi, hyvinvointia tukeva ympäristö ja vapaa-aika → millaisia terveysvaikutuksia tietyllä tekijällä on
- 2) Terveyttä vaarantavia tekijöitä: liikkumattomuus, nukkumiseen ja ravitsemukseen liittyvät ongelmat, kiusaaminen, riippuvuudet, päihteiden käyttö, mielen pahoinvointi, tartuntataudit ja tarttumattomat taudit (kansantaudit) → millaisia terveysvaikutuksia tietyllä tekijällä on
- 3) Mekanismit: miten tai mitä kautta tietty tekijä vaikuttaa fyysiseen, psyykkiseen tai sosiaaliseen terveyteen (yhteydet, syy-seuraussuhteet)

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2–S3 A B	Oppilas oppii hakemaan ja käyttämään terveyteen ja sairauteen liittyvää tietoa sekä oppii toimimaan tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa.	Terveysten, turvallisuuteen ja sairauteen liittyvien tietojen ja taitojen hallinta	Oppilas osaa hakea 1 terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti . 2 Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa muutamista lähteistä sekä käyttää tietoa paikoitellen asianmukaisesti . Oppilas osaa nimetä toimintatapoja itsehoitoon, avun hakemiseen ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin liittyen.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista 3 lähteistä ja käyttää sitä pääosin asianmukaisesti . Oppilas osaa kuvata 4 asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.	Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä, muodostaa hakusanoja ja rajata tiedonhakua sekä käyttää tietoa asianmukaisesti . Oppilas osaa arvioida erilaisia toimintatapoja itsehoidossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta 5 vaarantavissa tilanteissa.

Tavoite 6: tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) oppilaan kehittyminen tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä B) tarkoituksenmukainen toiminta terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa

- 1) Tiedonhaku (prosessi joka johtaa tiedon löytämiseen)
 - Tiedontarve (aiheen valinta, esim. koulutehtävän määrittelemä), aiheen rajaaminen (näkökulmat), kysymyksen asettaminen, hakusanojen muotoilu, haun toteutus, hakutuloksen arviointi (liikaa/liian vähän/odottamattomia viitteitä → hakusanojen muotoilu uudelleen, olivatko liian laajoja/suppeita, onko tiedonlähde kuten tietokanta valittu oikein?)
- 2) Tiedon käyttäminen: esim. arjen ongelmien tai koulutehtävien ratkaiseminen, lähteiden pohjalta kirjoittaminen, tiedon soveltaminen uudessa tilanteessa, tulkinta, päättely, oman perustellun näkemyksen rakentaminen
- 3) Erilaisia lähteitä:
 - Yleistieto: mm. sanoma- ja aikakauslehdet, muu kirjallisuus, televisio/radio, lait ja säädökset, vierailut
 - Tieteellinen tieto: mm. tutkimusartikkelit, opinnäytetyöt (väitöskirjat), tieteelliset kirjat, asiantuntijat, tilastot, selvitykset, tarkistettut oppikirjat, asiantuntijaorganisaatioiden ylläpitämät internetsivut
- 4) Asianmukaisia toimintatapoja itsehoidossa ja avun hakemisessa: ensiapu erilaisissa tilanteissa, itsehoito, oireiden/merkkien tunnistaminen milloin on syytä hakea apua, avun ja tuen hakeminen
- 5) Terveyttä ja turvallisuutta vaarantavat tilanteet: kiusaaminen, ahdistelu, seksuaalinen häirintä, uhkaaminen, väkivalta, liikenneturvallisuus, tapaturmat

Opetuksen tavoite	Sis. alueet	Oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1–S3 A B	Oppilas oppii tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä sekä niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä oppii arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä.	Terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden tarkastelu ja terveyteen liittyvän tiedon luotettavuuden arvioiminen	Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.	Oppilas osaa kuvata terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkkejä elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa arvioida ohjatusti terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavien tekijöiden pohjalta.	Oppilas osaa analysoida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa kuvata elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän pohjalta.	Oppilas osaa arvioida terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä ja selittää perustellen terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostumista. Oppilas osaa analysoida elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä sekä arvioida perustellen elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta ja käytettävyyttä eri näkökulmista.

Tavoite 8: ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) terveyteen ja sairauteen liittyvien ilmiöiden, arvojen ja normien kriittinen tarkastelu sekä B) tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointi

- 1) Terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä: 1) yksilön tiedot, asenteet, motivaatio, 2) perheen toimintamallit ja asenteet, 3) sosiaalinen elinympäristö (mm. koulu, ystävät, harrastukset), 4) elinympäristön mahdollisuudet (fyysinen ympäristö, rakennettu-/luonnonympäristö)
- 2) Elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä esim.
 - itsemääräämisoikeus, yksilön oikeudet
 - yksilön vastuu vs. yhteiskunnan vastuu
 - terveys arvona, hyvän elämän kriteerinä
 - arvojen ja käyttäytymisen välinen ristiriita
- 3) Terveystottumuksiin liittyvien ilmiöiden muodostuminen: ruumiillisuuden korostuminen, terveysinformaation lisääntyminen, huomioon kiinnittyminen riskitekijöihin, elintapojen painottaminen terveyden edellytyksenä, ajatus terveyden hallittavuudesta, terveyden kaupallisuus ja näkyvyys (median terveysviestintä)
- 4) Elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia: itselle, lähiyhteisöön yhteiskunnalle
- 5) Tiedon luotettavuutta kuvaavia näkökulmia ja tekijöitä:
 - Julkaisija: kuka on tiedon takana (kirjoittajat), missä julkaistu?
 - Tekstilaji: tutkimus, uutinen, kolumni, muu?
 - Aineiston laatu: faktat/perustelut vs. mielipiteet/mainokset, aineiston virheettömyys?
 - Varmistettavuus: lähteet, löytyykö sama tieto muualta, laaja tutkimus vs. yksilön kokemus?

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T9 onjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	Oppilas oppii tarkastelemaan ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille.	Ympäristön terveysvaikutusten hahmottaminen 1	Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksiä terveyteen. 2	Oppilas osaa kuvata elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä antaa esimerkkejä yhteisöjen, kulttuurin tai tv:n yhteyksistä terveyteen.	Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen. 3 4	Oppilas osaa arvioida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä arvioida yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen. 5

Tavoite 9: ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin, ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille

- 1) Ympäristö voidaan jaotella rakennettuun ympäristöön, luonnonympäristöön ja psykososiaaliseen ympäristöön. Kestävän elämäntavan (sisältää kestävän kehityksen ulottuvuudet: ekologinen, taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen) käsittely auttaa oppilasta hahmottamaan ihmisen toiminnan vaikutuksia ympäristön terveydelle ja terveellisyydelle, mikä taas vaikuttaa ihmisen terveyteen.
- 2) Tieto- ja viestintäteknologian yhteyksiä terveyteen:
 - Myönteisiä mm. tiedonvälitys, kannustavat esimerkit, mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen
 - Kielteisiä mm. fyysinen passiivisuus, yksinäisyys/epäsosiaalisuus, kasvavat ulkonäköpaineet
- 3) Keskeisiä suoria ympäristövaikutuksia terveyteen:
 - Hengitysilma, talousvesi, ravinto, säteily, melu
- 4) Keskeisiä epäsuoria ympäristövaikutuksia terveyteen
 - Kokemukset ympäristön miellyttävyydestä, turvallisuudesta, mahdollisuus liikkumiseen, virkistäytymiseen, hiljaisuuteen
- 5) Yhteisöjen, kulttuurin ja tv:n yhteyksiä terveyteen: fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset terveysseuraukset, myönteiset ja kielteiset seuraukset

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä	S1–S2 A B	Oppilas oppii luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä oppii kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä.	Työkyvyn edistämisen keinojen hahmottaminen 1 2 3	Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.	Oppilas osaa kuvata tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata oman koulun ja kunnan terveyspalveluja.	Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan suunnitelman. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.	Oppilas osaa soveltaa ja arvioida tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn, esimerkiksi laatimalla niitä tukevan perustellun suunnitelman. Oppilas osaa kuvata ja arvioida yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja ja miten niitä voi hyödyntää asianmukaisesti eri tilanteissa.

Tavoite 10: ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveyspalvelujen asianmukaista käyttöä

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) opiskelu-, toiminta- ja työkyky ja sen ylläpitäminen sekä B) terveyspalvelujen asianmukainen käyttö

- 1) Opiskelukyky, keskeisiä tekijöitä mm. omat voimavarat (arkirythmi, elintavat...), opiskelutaidot (erilaiset opiskelutekniikat, ajankäyttö...), opiskeluympäristö (koulurakennus, ruokailu...) sekä opetus (työtavat, organisointi...)
- 2) Toimintakykyä (selviytyminen välttämättömistä ja merkityksellisistä päivittäisistä toiminnoista omassa elinympäristössä) voidaan tarkastella voimavaralähtöisesti (mitkä tekijät edistävät toimintakykyä) tai toimintakyvyn vajauksina (mitkä tekijät rajoittavat toimintakykyä)
- 3) Työkyky (ihmisen voimavarojen ja työn välinen tasapaino) muodostuu ihmisen voimavaroista (mm. terveys, motivaatio, perheen tuki, ammatillinen osaaminen), työn ominaisuuksista (mm. työympäristö, työn vaatimukset, työn mielekkyys) ja työturvallisuudesta (mm. työsuojelu, työterveyshuolto, työhön perehdyttäminen)
- 4) Yhteiskunnan erilaisia terveyspalveluja
 - Perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido
 - Julkinen ja yksityinen terveydenhuolto, kolmas sektori
 - Kouluterveydenhuolto
- 5) Terveyspalvelujen arviointi: hinta, saatavuus, hoitoon pääsy, osalla väestössä käytössä tuplapalvelut yksityisen työterveyshuollon kautta jne.

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Opetuksen tavoitteista johdetut oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystäsityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan sopivia oppimisen keinoja.	S1–S3 A B	Oppilas oppii tarkastelemaan perheen ja omaan elämänpäiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystäsityksiä, tunnistaa niiden merkitystä itselle sekä oppii muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista.	Terveystäsitysten arviointi sekä oppimista edistävien tekijöiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä tunnistaa niiden vaikutuksen omiin terveystäsityksiin. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.	Oppilas osaa analysoida asianmukaisten esimerkkien avulla, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveystäsityksille. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.	Oppilas osaa arvioida, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä arvioida niiden merkitystä omille terveystäsityksille. Oppilas osaa analysoida omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.

Tavoite 11: ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystähtäyksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen terveystähtäykset ja niiden merkitys sekä B) oppimisen keinot

1) Miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä:

- Sosiaalisen perinnön kautta: sukupolvelta toiselle siirtyviä tapoja, tottumuksia ja ajatusmalleja, sosioekonominen tausta/asema vaikuttaa, osin tiedostamatonta jolloin myös vaikeasti muutettavaa
- Sosiaalisen tuen kautta: henkinen, emotionaalinen, tiedollinen, toiminnallinen ja aineellinen tuki
- Miten ja kuinka paljon vaikuttavat: mm. ihmisten/yhteisöjen merkityksellisyys, asioiden tiedostaminen ja halu muuttamiseen/ylläpitämiseen, mihin asioihin voi oikeasti vaikuttaa ja mihin ei, ympäröivän kulttuurin ohjaava vaikutus (esim. mikä on tavoiteltavaa tai hyväksyttävää tai vähemmän hyväksyttävää)

2) Omaa oppimista tukevia tekijöitä

- Itselle sopivat opiskelutekniikat (mm. merkintöjen tekeminen, muistiinpanot, käsitekartat)
- Itsenäinen työskentely, ryhmässä oppiminen/opiskelu
- Ajankäyttö
- Tavoitteiden asettaminen ja niiden saavuttamisen arviointi
- Keskittyminen, ärsykkeiden vähentäminen
- Arki: nukkuminen, rentoutuminen, ravinto, liikkuminen, sosiaaliset suhteet

Opetuksen tavoite	Sis. alue et	Oppimisen tavoitteet	Arvioinnin kohde	Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 7	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8	Osaamisen kuvaus arvosanalle 9
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3 A B	Oppilas oppii arvioimaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä oppii tarkastelemaan yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskeissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä.	Terveysteen liittyvän viestinnän arviointi sekä terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavien keinojen tunteminen	Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveystviestinnän vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän. Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinoon, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida ohjatusti terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa kuvata elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa kuvata keinoja, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.	Oppilas osaa analysoida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. 1 Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. 2 Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.	Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän viestinnän vaikutuskeinoja ja luotettavuutta. Oppilas osaa arvioida ja perustella elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa arvioida ja perustella keinoja, joilla lähiyhteisöjen ja ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa. 3

Tavoite 12: tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä

Tavoite sisältää kaksi laajempaa kokonaisuutta: A) terveysviestinnän kriittinen arviointi sekä B) yksilön oikeuksien, vastuiden ja vaikuttamiskeinojen tarkastelu terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa

1) Terveysviestinnän vaikutuskeinoja

- Tosiasioihin ja järkeen vetoaminen, mm. taloudellinen etu, faktatiedot, vertailu muihin tuotteisiin, terveysongelman ratkaisu, yleisyys
- Tunteisiin vetoaminen, mm. perustarpeista muistuttaminen, viittaukset menestykseen, huumori, henkilökohtaiset todistukset, rajoitettu saatavuus
- Muut vaikutuskeinot, mm. toisto, ajoitus, kielikuvat, musiikki, värimaailma, logot

2) Luotettavuuteen vaikuttavia tekijöitä: julkaisija, tekstilaji, aineiston laatu, varmistettavuus (ks. tarkemmin tavoite 8)

3) Terveyden edistämisen (promootio) toiminta-alueet

- Yksilöiden terveysosaamisen kehittäminen
- Yhteisöjen toiminnan tehostaminen
- Terveyspalvelujen kohdentaminen
- Terveellisen ympäristön aikaansaaminen
- Terveellinen yhteiskuntapolitiikka/päätöksenteko

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Käsitetehtävä

- Määrittele käsite x.
- Määrittele käsite x ja anna siitä esimerkki.
- Vertaa käsitteitä x ja y.
- Selitä miten käsitteet a ja b liittyvät asiaan z.

Käsitetehtävä, oppilas saa joukon käsitteitä.

- Tunnista 1-2 käsitettä, jotka liittyvät aiheeseen x.
- Tunnista 1-2 käsitettä, jotka liittyvät aiheeseen x ja määrittele ne.
- Tunnista 3-4 käsitettä, jotka liittyvät aiheeseen x ja määrittele ne.
- Tunnista 4-6 käsitettä, jotka liittyvät aiheeseen x ja tee lauseita, joissa käytät käsitteitä asianmukaisesti.

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Käsitetehtävä

- Tunnista miten aiheen x käsitteet y, z ja q tulevat ilmi aineistossa (teksti, video yms.).
- Anna käsitteistä muita esimerkkejä kuin aineistosta esiin nousseet.
- Jaottele käsitteet fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen (tai joku muu vastaava aihepiiriin sopiva jaottelu).

Käsitetehtävä

- Opettaja antaa kolmen käsitteen "perheitä" joista kaksi kuuluu jollakin perusteella yhteen. Tehtävänä on osata kertoa mitkä kuuluvat yhteen ja miksi, mitä ulkopuolelle jäävä käsite tarkoittaa?

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Käsitetehtävä. Tee kirjoitelma aiheesta x. Opettaja antaa tietyt käsitteet, jotka kirjoitelmasta täytyy löytyä

- mainittuna.
- määriteltynä.
- asianmukaisesti aihepiiriin sopivasti liitettynä.

Käsitteiden määrä ja niiden käyttö on myös määrällisesti ja laadullisesti osa arviointia.

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Tiedonhakutehtävä. Etsi uutinen tms. aineisto aiheesta x.

- Kerro sen pääajatus.
- Poimi aineistosta 2-4 keskeistä muuta ajatusta.
- Mitä näkökulmia uutisesta mahdollisesti puuttuu?

Tiedonhakutehtävä: Valitse joku terveyteen tai sairauteen liittyvä aihe. Etsi tietoa vähintään kolmesta lähteestä.

- Poimi jokaisesta lähteestä 2-3 tietoa.
- Valitse perustellen mikä näistä tiedoista on keskeisin.
- Laadi taulukko löytämistäsi tiedoista. Jaottele tiedot terveyttä edistäviin tai terveyttä kuormittaviin.
- Kuvaa eri lähteiden yhtäläisyyksiä ja eroja – arvioi perustellen mikä lähteistä on luotettavin.

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Tiedonhakutehtävä

- Etsi mainos, jossa mainostetaan jotain terveellistä tai epäterveellistä tuotetta.
- Etsi 2-3 mainosta, jossa mainostetaan jotain terveellistä ja epäterveellistä tuotetta.
- Etsi mainos, jossa mainostetaan jotain terveyden avulla.
- Edellisen analysointi: 1) Kerro tieto tai tietoja jonka mainos antaa tuotteesta. 2) Kerro tietoja ja mielikuvia, joita mainos antaa tuotteesta. 3) Arvioi keinoja, joilla mainos pyrkii vaikuttamaan ostopäätökseen. 4) Arvioi myös keinojen vaikuttavuutta.

Vertaispalaute

- Tutustu luokkatovereidesi valitsemiin aineistoihin ja niihin liittyviin tehtäviin. Anna heille palautetta tehtävien laadusta ja työskentelystä - esimerkiksi väritetään tietynlaisia hymiöitä, tietty määrä tähtiä yms.

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Väittämätehtävä

- Opettaja antaa (tai oppilaat tekevät) väittämiä, joista täytyy tunnistaa todet ja epätodet.
- Oppilas korjaa epätodet väittämät oikeiksi.
- Oppilas perustelee miksi totta olevat väittämät pitävät paikkansa.

Haastattelutehtävä. Nuori haastattelee huoltajiaan, isovanhempiaan tai muita aikuisia siitä näkökulmasta, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet haastateltavan terveyteen.

- Oppilas nimeää haastatteluaineistosta terveyttä kuormittavia ja tukevia tekijöitä.
- Osaa kuvata haastatteluaineistosta terveyttä kuormittavia ja tukevia tekijöitä.
- Osaa selittää aineistosta esiin tulevien tekijöiden syy-seuraussuhteita asianmukaisesti.

Tehtävätyyppi-ideoita eri tavoitteiden arviointiin

Kunkin tehtävän sisällä edetään helposta vaativampaan tehtävään (vrt. arviointikriteerit, joissa sekä asiasisällön määrä että laatuvaatimus kasvavat korkeampiin arvosanoihin mentäessä).

Aineistotehtävä. Oppilas saa eri tyyppisiä aineistoja.

- Tunnista mikä on uutinen, mainos, mielipide tms.
- Kerro, millä perusteella aineisto on uutinen, mainos, mielipide tms.
- Arvioi, millä eri keinoilla aineistot pyrkivät vaikuttamaan.

Aineistotehtävä

- Pari saa joukon kuvia aiheesta x, joihin tehdään asianmukaiset kuvatekstit.
- Kuvatekstit annetaan toiselle parille, joka arvioi kuvatekstien monipuolisuutta (mitä sanotaan, mitä jää sanomatta?) ja luotettavuutta.